

ban s minél hosszabb ideig fog tartózkodni. Ugy értesülünk, hogy ez ohajtás a közelebbi időkben csakugyan valósulni fog. K—i.

Jeruzsalem.

I.

A büszke templom földre omlott,
Ledől az égbe nyult torony;
Az oszlopos fal, íves homlok,
Lerogyva, — bukva, a poron.
Az Isten háza meggyalázza, —
Ölts gyászt, ölts gyászt Sion leánya!

A templom szent edénye hol van?
Hol az ezüst, arany kehely?
Mind a mi szent volt, Babilonban,
Itt csak a feldúlt, pusztá hely.
Az oltár is szétörve, hányva,
Gyászolj, gyászolj Sion leánya!

A templom őrei fekszenek
A rom felett, a föld alatt;
Hősök voltak, gyáván nem estek,
Annak jaj, a ki megmaradt;
A kit huzoznak vasba', lánzba', —
Jajgass, jajgass Sion leánya!

Zsarnok kezétől a pogánynak
Kő nem maradt meg a kővön.
A szentek mennyin elhullának!
Hogy folyt a hősi vér-özön!
Mind az egész nép rabigába;
Gyűlön Sionig keserved árja,
Sírj, sírj, sírj ó Sion leánya!

II.

A Jehova népe ott ült Babilonban,
Terhes rabigában, gyászos siralomban:
A szűz nem epedt, hogy mirtuszfa kihajtsan.
S meddő ha maradt, ugy volt boldog az asszony.

Fűzfára akasztva függöttek a lantok;
Hallgattak az ifjak, hallgattak az aggok.
Nem zendülte ott fel a Sioni ének
A dalnokok ajkán, kik gyászban ülének.

A föld virulása ott őket epezté,
A nap ragyogása kétségbe süllyeszté;
Mert nem feledék el a pusztá Siont,
Az isteni oltárt, az isteni hont!

III.

Épülj fel újra Jeruzsalem!
Zendülj meg völgy, kiáltás halom!
Legyen dícséret a Sionban,
A pusztákon kedv, vigalom!
Emelkedik az Isten háza,
Vigadj, vigadj Sion leánya!

A seregek ura hatalmas,
Ó birja a király szívét;
Ó rendelé: „ne bántsd e népet,
Ne suttold a törvény hívét“ —
És szétörött a nép igája,
Órülj, vigadj Sion leánya!

Az eltiprott eszmék dicsőbben
Kelnek ki a romok alatt,
Ha öntözi könyvével a nép —
És nem feledt, és hí maradt.
Él még a népek Jehovája,
Órülj, vigadj Sion leánya!

A Jehova erős, hatalmas,
Épít keze, ront ostora;
Né feledd ezt el Jeruzsalem,
Ne duljon több vizsaly soha!
Most fel kicsiny, nagy, uj imára,
S uj dalra te Sion leánya!

Fejes István.

A kortes-világ eredete.

(Novella.)

Irtá Pálffy Albert.

(Vége.)

VIII.

A főispán tájékozó dühvel ért szállására.
Nagy ebéd volt főzve a táblabíró urak szá-
mára, s kezdtek is már az éhes urak az
ebédlő-terembe gyűlöngetni, a midőn ő méltó-

sága a hajdu által megizentetett vendégei-
nek, hogy hirtelen rosszul lett, fáj a feje,
gyomorgóse van, s csak tessék magukban
az ebédet elkölteni. Akadt egy pár ember,
a ki megértette, hogy mit jelent ez, de a több-
ség régi tapasztalásból ismerve a főispáni
szakács művészetét, helyet foglalt az asztal-
nál, s mindent elfogyasztott, a mit eléje tá-
laltak.

Másnap hire ment, hogy ő méltósága
komolyan beteg. Az ad hoc szakácsot, a kit
Aradról hozatott a közgyűlés idejére, for-
spontra haza expediálta; maga sem evett
egyebet csirke becsináltnál, a mit az uraság
konyhájáról küldtek oda. A közgyűlés még
három napig tartott, de már a közönség
részvéte nélkül. A *junctim* be volt írva a kö-
veti utasításokba, a többi rendes teendőket
elvégezték a tisztviselők és fizetéses táblabi-
rák. Limitálták a hus árát, elrendeltek egy
pár brachiumot, elhatározták, hogy az or-
szágút azon részét, melyen a viczispán igaz-
szekerei a buzát a váradi ura vezető ország-
útig vinni szokták, kijavítsák; helybenhagy-
ták a szerződést, melyet a számvevő ur a
hajduk ruházatára nézve egy posztókeres-
kedővel, gombkötővel kötött, s aztán így
mindenben eleget téve hazafias kötelessé-
güknek, épen szétoszlani készültek.

Az utolsó perczben, a midőn az elnöklő
alispán már buzázásra nyitá meg ajkait, a
midőn a karok és rendek kitaró buzgalmit
és hazafias feláldozását megköszönni készült:
egyszerre, lélekszakadva lép be a terembe
egy hajdu, s azon izennel, hogy ő méltó-
sága a főispán ezen levelet még ezen gyű-
lés folyama alatt felolvastatni kívánja, egy
bepecsételt iratot adott át az alispánnak, a
ki a pecsételt feltörvén, a levelet előbb elol-
vasá, s csak aztán nyujtá át a főjegyzőnek.

Mindenkit a legfeszültebb kíváncsiság
érzelme lepett meg. Mit akarhat ő méltósága
még ez utolsó perczben? Talán lemondott?
vagy tán az 1822-ki példák szerint újabb
törvénytelen rendeletek érkeztek volna a
megyére, végrehajtás végett?
Senki sem találta el.

A legnagyobb és a legváratlanabb újság
volt a főispán levelében megírva. Ő méltó-
sága hivatalosan tudatta a tekintetes karok-
kal és rendekkel, hogy nemes Békésmegye
tiszttartó székét, a jövő hónap 24-ik napjára
kitűzte!

A tiszta égből lecsapott villám volt ez a
tiszti karra, mely hivatalba lépésének még
csak tizenegyedik évébe lépven, távolról
sem sejtette ezen iszonyatos katasztrófa ily
közéletét! Azon időkben ugyanis a törvény
rendelete, hogy minden harmadik évben
tiszttartás tartassék, még csak írott malaszt
volt, s voltak megyék, a hol a fiatal ember,
a főispán kegyéből tiszteletbeli esküdt lett,
s úgy jutott surrogálás útján egész a vicz-
ispánságig.

Nem volt nehéz eltalálni, mi czélja lehet
a főispánnak? semmi más, mint megmenteni
a vármegyét az újítók „veszedelmes ková-
szától“ sok fiatal esküdt, sőt egy pár szol-
gabíró is konokul hallgatni merészkedett, a
midőn a „*junctim*“ szónokait le kellett volna
morogni. A másod alispán államcsinyját,
hogy épen a válság legégetőbb perczében
lett beteg, boszulatlanul sem lehetett hagyni.

Ő méltósága azt hitte, hogy valamint min-
den e világon a sok használás után el szo-
kott kopni s elromlani, ugy történik ez a
megyei magistrattussal is, mely hivatalba
jutásakor egy szálk-lábig tiszta megrögzött
aulikus volt, s időközben meglepedésdév,
immár kezdett egybenmásban saját feje után
is indulni. A főispán tehát ezen elharapozó
visszaélés és halátlanság tovább terjedésének
akarta elejét venni, s elhatározta, hogy kü-

lön választja a gyomot a hasznos növények-
től, a tiszta buzát a konkolytól.

A tisztujtó szék határnapjának kitűzé-
sére, minden mozgalomba jött a vármegyé-
ben. Az aradi és bihari urak, a kik nagy
győzelemmel indultak már haza felé, rögtön
kifogták lovaikat, hosszabb időre szándé-
kozván a városban maradni, kiköltöztek a
vendéglőből, s magán szállást fogadtak.
Egyszersmind leveleket írtak otthon levő
barátaiknak és ismerőseiknek, hogy itt az
idő Békésmegyét megtartani a hazának, s
azért csak jöjjenek, s hozzanak is egy jó
csomó pénzt, mert meg kell mérközni az
ellenséggel, mely valószínűleg már holnap
megkezdí az itatást, s folytatja is a restaurá-
ció napjait, mely mintegy hatheti időközre
esett.

Néhány nap múlva a „korona“ vendéglő
a fehér tollas-párt praetoriuma lett. Minden
ebéd, minden vacsora a párt választmányi
gyűléséhez hasonlított; sokan a helybeliek
közül is, kiket otthon a feleség jó töltöttká-
posztával várt, ide jártak ebédre, csak hogy
a párt mozgalmaiban a legfrissebb ujságokat
itt első kézből hallhassák meg.

Háborus világban az embernek katoná-
nak kell lenni, hogy valaminek látszassék; a
pesti versenyekre ne is fíradjon ki az ember,
ha nem hires futtató ló, vagy legalább báró.
Épen ily különbség állott elé a restauráció
közéletével a nemes és nem-nemes között. A
legutolsó nemes tényező szám volt a mér-
legben, a többi csak nulla, vagy ennél is ke-
vesebb. Az alispán (mert a másod alispán,
a tisztujtó szék határnapjának kitűzésére,
rögtön visszanyeré becses egészségét) nem
is forsponton, hanem saját alkalmatosságán
járta be a megyét, s a hol csak egy nemes
lakott, ha mindjárt csak disznópásztor volt
is, meglátogatta. A középponti szolgabíró
nem restelte a dolgot, hanem személyesen
ment el Rencsik András uram házához, s ott
cselédjei és béresei számára megrendelte a
deputatom-csizmát.

Szapkay Péter uramról szólunk, a ki
megfordulván a ruczavárosi csizmadianál,
nagyon elbámult vagy legalább úgy mu-
tatta, mennyire csodálkozik, hogy ott
Abaházy Miklós urral kellett találkoznia, a
ki a ház folyosóján szalmaszéken ült, s ku-
pakos tájékozójából hatalmasan fogyasz-
totta a zsiros ártándi dohányt.

— Ah, ah, domine perillustris? hát itt
lakik, nemes Rencsik András uram uri há-
zánál? Mondhatom, jó házi gazdára tett
szert, mert nincs nála derekabb, értelme-
sebb és becsültebb mesterember egész
Békés-Gyulán, s ha beszél, oly szépen válo-
gatja ki szavait, hogy beillenék a küldött-
ség szónokának, a ki az installációra érkező
főispánt, a megye határszélén felköszönti.

— Szegény, kezdő ember vagyok — fe-
lelt az ifju — a ki addig nyujtózkodom, a
meddig a pokróczom ér. Aztán istennek
hála, én és gazdám igen meg vagyunk elé-
gedve egymással.

— Épen nem kételkedem benne. A de-
rék ember csak a derékkel lehet egyetértés-
ben. Ha nem ismerem én hiréből ifju ura-
mat, elég volna tudnom, hogy egy földel
alatt lakik Rencsik András urammal.

— Ugy van — felelt az ifju, s tréfára
vívén a dolgot, folytató: — Zsák megleli
foltját; ezetes kanta dugóját.

A szolgabíró mátra fordítá beszédét.

— Ha igaz a közmondás, sokat kellett
ifju uramnak tegnap este, épen ez órában,
csuklani.

— Nem vettem észre.

— No pedig nagyon emlegették. Váro-
sunk legékesebb virága, ama fakadó bimbó,
Rózsa kisasszony, főnhangon mondá, hogy

nincs oly jeles ifju az egész vármegyében,
mint az Abaházy Miklós.

Az ifju boszankodva kelt fel helyéből.
Az ily beszédet arczatlan tolokodásnak te-
kintette szive legtitkosabb szentélyébe. Az-
tán csak látni kellett volna Szupkay Péter
uram ügyetlen mosolyát, a midőn minden-
kép elárulni igyekezett, hogy tulajdonkép
sokkal többet akart mondani, mint szavai
kifejeztek. Különben sem szívelhetette ezen
vén barázdabillegetetőt és hires köpenyfor-
gatót: de most, a midőn Rózsa kisasszony
szent nevét is ajkára venni merészkedett,
a pohár csordultig telt.

Ha szive sugalmát követi, megvető pil-
lantást vet rá, s bucsuszó nélkül a faképnél
hagyja az öreget. Az udvariasság szabályait
azonban megsérteni nem akarván, meghajtá
magát s kijelentvén, mennyire örül, hogy
szerencséje volt szolgabíró urral találkoznia,
valami ürügyet keresett s a társalgást fél-
beszakítá.

A szolgabíró az utcaajtó felé indult.
A ház komondorai üzöbe vették, és Rencsik
András uramnak, és a sodrófával segítségre
siető csizmadialeányeknek is ugyancsak
munkájába került, míg a szolgabíró lábának
vastaghusát a bodrik fogától megment-
heték.

A midőn a vendég eltávozott, az öreg
csizmadia megcsóválta fejét, s ájtatos meg-
győződéssel mondá:

— Soha sem emlékezem, hogy kutyáim
valaha egy becsületes embert így megro-
hantak volna. Ugyan kinek, minek, nézték
szolgabíró urat, hogy így megugatták?

A békési fehértollasok győzelme nagy
zajt ütött és újabb reményeket keltett az
országban. Nem csak a szomszéd, de még a
távolabb megyékből is sokan ide gyülekeztek,
tanulni kívánván lenni a szép látványnak, mint
szabadul ki egy örökre elvesztettnek vélt me-
gye az aulicimus lánczai közül, és összefo-
rad újra a nemzet egészséges testével. A
szomszéd megyei urak keresve keresék az el-
adó nemesi jószágot, hogy birtokra tevén
szert, szavazati jogot nyerhessenek: azonban
Békésben alig volt falu, melyet komposztesz-
szorok birtok volna, a nagy uraságok pedig
még távolról sem voltak ugy eladósodva és
megromolva, hogy csak egy talpalatnyi föld
eladására is gondoltak volna. Mindamellet,
a hol volt valami megszerezhető, azt az ide-
genek megvették, vagy más megyékben fe-
kvő részjószágokkal kicserélték.

Ujra, a legnagyobb mértékben megindult
a korteskedés. A főispán Bécsbe futott, s el-
panaszlá a kancellárnak, hogy a megyét
végső pusztulás fenyegeti, ha nem kaphat
pénzt itatásra. Ott azonban azt kelle halla-
nia, hogy a kormánynak effélékre nincs pén-
ze. Oly megyében, a hol alig van több egy
pár száz votumnál, bajos a lélekvásárlás,
mert a pártok minden héten új liczítást
tartanak, s mit ér valakit öt hétig torkig
etetni és itatni, ha a hatodik héten az ad-
dig nem költségeskedő párt hirtelen ösze-
szedi erejét, s akkor csábítja magához a ne-
mességet, midőn a szavazás megkezdődik.
A kancellár e mellett még hozzá tévé, hogy
megbocsáthatlan hiba volt, in prima furia
kittüni a restauráció napját, a midőn a mo-
stani magistrattussal tán még tíz évig is tá-
mogatni lehetett volna a „jó ügyet.“

A főispán hosszú orral érkezett vissza a
vármegyébe, a hol ezalatt minden fenekesztül
felfordult. Alig ismert leghivebb embereire,
annyira áthatott mindenkit az új szellem és
az átalakulási vágy.

Három nappal a tisztujtószék össze-
gyűlése előtt a főispán még a kijelölendő k-
roszatával sem volt tisztában. Elrémülve
tapasztalá, hogy ha a megyében ily szellem

uralkodik, a főispánt megillető kijelölési jog
sem sokat nyom a mérlegben. Mert utóljára
is ha minden hivatalra három alkalmas és
tekintélyes embert kelle kandidálnia, ily ke-
vés számú nemességgel bíró megyében, mint
Békés volt, lehetetlen volt elkerülnie, hogy
legalább egyet fel ne vegyen jelöltei közé az
opposzió soraiból, s így a fehértollas párt
győzelmét többé lehetlenség volt megaka-
dályozni. E mellett a régi megrögzött auli-
kusok részint igen előregedtek, részint job-
ban felgazdagodtak, mintsem nagyon aggód-
tak volna azon, vajjon hivatalban maradnak-e
vagy nem?

A pártok az első alispánságra nézve
megegyeztek, hogy mindnyájan a mostani
másodalispánra szavaznak. Ezen ur égre
földre esküvék, hogy milyen liberalis lesz.
De alig beszélt így, rögtön futott a főispán-
hoz, s mondá: méltóságod épen ne vegye
figyelembe, a mit én összeviszahadatok az
embereknek. Hiába! nincs más mit tenni,
mint együtt üvöltöni a farkasokkal, külön-
ben felfalnak mindnyájukat. De csak üljek
be a viczispánságba, majd megintem én
őket, mint kell a vármegye békéjét felfor-
gatni!

— Tudom — felelt ő méltósága. — Ta-
pasztaltam, mint futott a vére a csizmaszá-
rába, a midőn fejünkre kiáltották a juncti-
mot! Hallatlan alávalóság! Ott hagyja a
gyűlést, betegnek hazudja magát, haza megy,
lefekszik, elküldi a vármegye bábája után, s
megkeneti magát! Pusztuljon töle, s tudja
meg, hogy ha kandidálok holnap, csak
azért teszem, mert a többi sem különb a
Deákné vásznánál.

* * *

— A sok készülődés után végre föl-
derült a restauráció nagy napja. És akkor
vették legelőször észre, hogy tulajdonkép a
főkérdés már a legutóbbi közgyűlésen meg-
volt oldva. A megye hat hét alatt egy szá-
zatot haltát s mindenki bámulva kérdé:
mint történhetett, hogy ugyanazon elemek-
ből egyszerre egy egészen más szellemű
megye alakulhatott. Bizonyossá ez arra
nézve, hogy a jó szellem nem halt meg,
hogy csak aludt, s ezalatt néhányak szeny-
nyes ünneke garázdálkodhatott a közjó
neve alatt.

A főispán pártja tömérdek költsé-
gbe veré magát, de pénze úgy elveszett, mint a
garas a bögö-hegedűben; nem volt annak
semmi látszatja, mert ha mindig akadt is
ember, a ki a pénzt, a pohár bort és izletes
peccsenyét elfogadta, maga az ügy, melyért
a vesztegetők buzgólkodtak, csak is azon
egy órára nyert valamit, míg az adott ebéd
elfogyott, míg a fényes huszasok csörögtek
a zsebben. Aztán ismét minden azon keré-
vágásba esett vissza, melyben a legutóbbi
közgyűléskor volt. Még a fehértollas párt
is családja álmának tekinté győzelmét, oly
váratlan volt az.

Hol keressük e titok kulcsát? vajjon
egyszeriben abban, hogy most egy másik párt
is csapra verte hordóit? vagy versenyre kelt
azokkal, a kik a megye kormányát eddig
egyedürujokká tették? Mondjunk egyszer
kivételkép bókot is az emberiségnek. Ismer-
jük el, vagy legalább hitessük el magunkkal,
hogy néha jó ügy is győzni tud, ha mindjárt
a párt, mely azt zászlóira tűzé, és ment-
heté fel magát azon szomorú kényszerűség
alól, hogy a versenyterén ő is nemtelen esz-
közökhöz folyamodjék.

Aztán meg a tiszta egyszerű igazságot
oly könnyen meg lehet érteni: nem kell oda
ravasz álokoskodás, melylyel a vétkesek
saját és mások lelkiismeretét elaltatni igye-
keznek. Az ellenék kikiáltá, hogy Békésme-

gyét eddigi gyalázatában hagyni nem lehet;
a jó véretek hozzájok csatlakoztak, s azok
sem ellenkedének, a kik eddig más zászlót
szolgailag követve, jól meggazdagultak. Azt
hitték, hogy az új párt segítségével mellet-
talán folytathatják eddigi gazdálkodásukat,
vagy legrosszabb esetben, balgán elhívék,
hogy ily módon eddigi hazafiatlanságuk
büneért kellő penitenciát is tartanak, sőt
elégtételt is adnak.

Mint midőn az ember kedve szerint azt
álmodja, a mit leginkább ohajtana az élet-
ben és valóságban is tapasztalni, ugy folyt-
le a tisztválasztás ünnepe a megye teremé-
ben. Mintha a szentlélek sugta volna a ne-
veket, oly egyetértés uralkodott, a midőn a
főispán kandidációja után a három név
hallatára, a legjobbak körül kellett egye-
sülni s azt felkiáltás útján tisztviselőül
megválasztani.

A volt másodalispánt megtették elsőnek.
Tudták ugyan a rendek, hogy kakukot ül-
tetnek a meleg fészekbe, de rendes és meg-
szokott dolog volt az ország nagy részében,
hogy a kit első alispánnak tettek, azzal
többé-kevésbé a hazafit is eltemették. Azon
időben könnyen megszámlálhattuk volna
ujjainkon azon alispánokat, a kik e helyet
nem biztos lépcsőnek tekintették a magasb
királyi hivatalok elnyerésére.

Egy rövid óra telt le, s a tisztujtó szék
az utolsó esküdt megválasztásáig befejezte-
tett. A midőn minden végbement, azt látták,
hogy név tekintetében az új magistrattus
nem sokat különbözik a régítől. De a szel-
lem, melynek uralma alatt a tisztviselők
székeiket elfoglalták, oly erős volt, hogy e
naptól fogva Békésben a szabadelvű nemzeti
párt túlsúlyra soha kérdésbe nem jött. Békés-
megye mind e mai napiglan az ország első
megyéi között megtartotta díszhelyét.

Es Abaházy Miklós?

A főispán kinevezte főjegyzőnek; de az
ifju nem fogadta el; aztán kandidálta me-
gyei főjegyzőnek, a rendek megválasztották,
de megköszönte a kitünő megistületést.

Azt hitte, igen bölcsen, hogy csendesen
haladva, biztosabban alapíthatja meg jövő-
jét. Sokáig ügyvédkedésből kereste kenyérét.
Megmaradt lakóul Rencsik András uram
házánál, mindaddig, míg a fény csizmadia
maga is megszokallotta az ifju szerénységét,
s hogy szebb és alkalmasabb szálláshoz
juttassa, valami ürügy alatt felmondta neki
a lakást.

Ekkor a város főutcájára költözött; fe-
leségül vette Rózsa kisasszonyt, a kit kez-
detül fogva sajátjának szánt, maig is él,
gazdagodik és gyarapodik, s csak azért nem
sikertült ősei birtokainak legalább egy részét
is visszaváltani, miután időközben az ősi-
ségből származó igények, az ország lakóinak
nagy előnyére, törvényes erejüket elvesz-
tették.

A légnymatu-vasut Londonban.

London az a nagy labyrinth, hol már a föld
felülete nem volt elég a roppant forgalomnak
helyet adni, azért a föld mélyébe kellett leszállani.
Így a sűrű közlekedésre elegendő tér legyen. Ki
a város utcáin fenn jár, alig gondolná, hogy alatta
melyen a föld gyomrában alagutak, gőz-
és lég-
vasutak egész hálózata vonul el, melyek mindegyi-
ke a saját üzletük után nagy szorgalommal látó
emberek sokaságától hemzseg. S ha London rop-
pant területén a föld színe fölött összehalmozott
remek műveket nem is tekintendé az ember, maga
a földalatti rész elég tárgyat nyujtana a csodálatra
azon óriási művekkel, melyeket az emberi szorga-
lom és ész ott összehalmozott.

Ott már a levegőt, e legnehezebben meghó-
ditható elemet is haszonnal tudta alkalmazni a
mindent fölmutató emberi elme, még pedig oly
haszonnal, mely az eddigi kísérleteket elhomályo-
sitja. A légnak a hajtására alkalmazása mind-

Fővárosi képek.

IX. Az olajos.

dig kevés eredményü maradt, mert a léghajózásnál a biztos kormányt földalatti hiában iparkodtak; azonban teljesen sikerült a levegőnyomás által hajtott és kormányozott vasut, melyet Londonban alig pár éve hoztak alkalmazásba.

Egy társulat alakult Londonban „Pneumatic Dispatch Company” cím alatt, az említett cél kivételére, s 15 millió forint költséggel 35 angol mérföldnyi alagutat készített London utcái alatt, melyen légnyomatra számított vasut eszközlő a közlekedést. A Custon-Square és Eversholtstreet között eleinte a munka könnyen haladt, de nem kevés akadályra találtak azután a város belső népesebb részében, hol már a föld alatt a szemétszatórnák, a gáz- és vízvezeték csövei s az egymás föltt már is elrobogó gőzvasutak sűrűn találkoztak egymással s nem kis akadályul szolgáltak.

Azonban a társulatnak ez akadályokat is sikerült leküzdenie s a vállalat létre jött, mely eleinte csak terhek és postai szállítmányok eszközésére használtott. A lég, mint mozgató erő, oly hatalmasnak bizonyult be, hogy erejét sem a gyorsaság sem a teher nagysága nem gyengíti meg. A vonal megnyitása napján egy négy kocsi-ból álló vonatot indítottak meg, 15 tonna, vagyis 36,000 font teherrel, s e vonat az egész távolságot 8 perc alatt megfutotta. A vonatok száma természetesen attól függ, mennyi teher gyűlik össze; rendszeren azonban 20 vonatot közlekedik naponta, e szám azonban a körülmények szerint megkérhető is lenne.

Az egész vonatot mely Holborn és Custon-Square között közlekedik, csak egyetlen gép hozza mozgásba, mely Holbornnál az alagút egyik végén van fölállítva. Ugyan- is ha a vonat Holbornból indul, erős légáramlás által gyakorol fuvást a kocsiakra s így azok haladását eszközli; midőn pedig a vonatnak visszafelé kell jönni, a lég kiszivattyúzása által siettetti jövetelét. — Az alagút maga, melyen a vonat áthalad, négy láb hat hüvelyk széles, magassága pedig négy láb, míg a kocsi két hüvelykkel alacsonyabbak és mintegy nyolcz láb hosszuk.

A mint e vonalon a tehervonatok néhány napig sikeresen és minden baj nélkül közlekedtek, akad néhány vállalkozó szellemű angol, a kik kíváncsiságból ez utat személyesen is megkísérteni elhatározták. Hiában inték őket, hogy e vonatot csak teherszállítóra van szánva, nem engedék magukat a kísérletől visszariadni, s helyet foglaltak a kocsiiban, félíg ülő, félíg fekvő helyzetben, a mi nem épen a legkényelmesebb lehetett a kocsi alacsonyagsága miatt. A kocsi a sötét alaguton csakhamar végig rohogott, még pedig szerencsésen minden legkisebb baj nélkül, s mint utasaink beszélték, az első pillanatban érzett kis légnyomáson kívül egyéb kellemetlenséget nem tapasztaltak, s hogy igazuk lehetett, avval bizonyították be, hogy Holbornba ugyanazon vonaton tértek sérelem nélkül vissza. Képünk épen e vállalkozó szellemű utazást ábrázolja. Azóta most már Londonban a légnyomatra vasutakon személyvonatok alkalmazását is tervezik, mint a mely a gőzvasutaknál olcsóbb is lenne.

A farsang lezajlása után itt vannak a józan bőjti napok, a „lenmagolajos káposzta” kedélyes savanyúsága időszak. A napok még mindig elég rövidiek, az esték még mindig elég hosszúak, a tél már vesztetni kezdi ugyan kálhakedvelő s bundatisztelő jellemét; azonban fűtő és világító szerekre még nagyszükség van. A csipős bőjti szelekkel egy időben szokott megjelenni Pest utcáin egy házról házra járó falusi atyafi, hol magánosan, hol kedves élete párjával együtt, hangosan és mintha a kezökben hordott olajos korsó tartalmával nemcsak kabátjuk, hanem torkuk is meg volna kenve, oly sajátosság csengő élességgel kiabálva: „Ola—ji! Ola—ji!”

Ezen a főváros népe előtt régi idők óta ismeretes házalók a szomszéd falvak lakosai s csak ezen időszakban láthatók Pesten, a hová ekkor saját készítményű olajkészleteket hozták eladásra, s egyáltalában nem törődve a világ petroleumos és légszuszélya haladásával, még most is igen keresett czikké tudják tenni lenmag-olajukat.

Ez az olajos még azért is nevezetes Buda-

drotoztasik”-ját, de Pestet megátalkodott vasfűséggel még most is németnek nézi s egyre mondja a „Rajne pindé”. — A tejes aszony éles hangja minden reggel az utcákon átval ébreztet fel, hogy: „Kaufens a frische Brühmüll!” — más hangot soha nem hallasz tőle. Hát a többi! a zökögő szekerén utazó utazó kocsi, szalma-áru falusi ember: „Stroh kauf!” — a hamuszédő: „Aschen! aschen!” — az üvegozerepeket gyűjtő: „Glöschcherben! glöschcherben!” — a burgonyát áruló falusi magyar ember is így forgatja nyelvét: „Krumpli káf!” atb. Ide tartozik még a gesztenyeárus olasz, a pokróczos és fenyvesmadaras tót; csak a wirtlis és perczes gyerekek kezdenek már némi concessiókat adni az új kor követeléseinek, erősen hangoztatván az utcák sarkain szokott nótáikat: „friss wirrli!” — „friss perreca!” Hanem, mint látjuk, ez is csak fél rendszabály, fele német, fele magyar. Mind ezek arra mutatnak, hogy az idők szele még hozzájuk nem hatott s a főváros lakosságát még olyannak nézik, a milyennek öregajkok hagyomány után örökségül kapják.

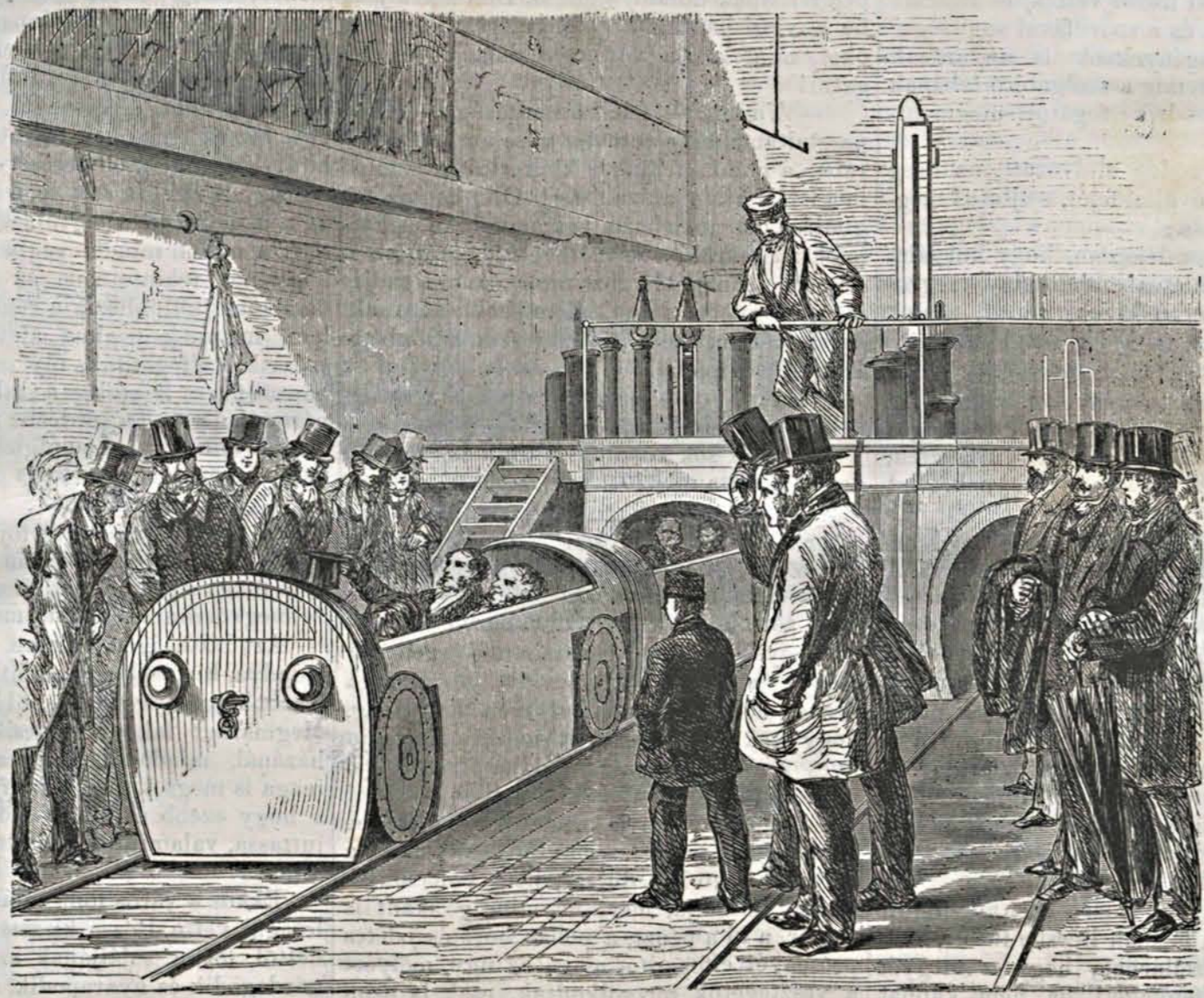
Ez is bizonyítja, hogy minden reform a társadalmi téren csak lassan mozog s különösen a nép alsó rétegeiben igen nehezen terjed el.

Az olajos atyafi — mint mondtuk — állandó kivétel képez, vagy is inkább, ő is csak olyan vas-következetes-ségű, mint a többi, kereskedelmi czikkének megszokott kínálatában, melyből még akkor sem enged, ha a Liptó- és Terézváros germán légkörében a meg nem értetés veszedelmének tenné is ki magát.

Ott is érthetőleg és kizárólag csak ezt kiabálja: „Ola—ji! Ola—ji!”

Hogy ezen olajat azután eszik-e vagy iszák-e, vagy csak világítanak vele a pestiek? azt én egyelőre meg nem mondhatom. Még én soha sem vettem belőle.

x-y.

Utazás a légnyomatra-vasuton Londonban.

pest házaló üzerei között, hogy eleitől fogva azon kevesek sorába tartozik, kik a főváros utcáin magyarul kínálgatják portékáikat, soha sem hangoztatván más szót, mint ezt: „Olaj! Olaj!” Hasonló tulajdonságban talán csak a palotai gyümölcsáruló menyecskék mérközhetnek vele, kik tisztán érthető palócz kijelzéssel kínálgatják: „Ve-gyenek almát! Ifju ur vegyen szőlőt!”

Különben alig hinné az ember, hogy a többi utcái nagy és kis kereskedő mily „merev jog-kontinuitással” ragaszkodik még elavult, meg-rögzött dallamaihoz, mintha Budapest népe azóta nem ment volna roppant változásokon keresztül, s mintha Pest még most is csak azon néhány választóburger városa volna, a kik b. e. Varula Jakab polgarmester és utóai korában intézték a német communitás dolgait. — Hogy a házaló zsidón nem látszik meg a változás, s a házak udvarán még most is csak a régi „handlé”-t kiáltozza, azt e nép szívós természeténél fogva talán igen természetesen lehet találni. De ott van a dunavizek, ki csak némely radikálisabb városrészben emelkedett még odáig, hogy „Dunaviz”-et ordítson, a nagy többség még most is csak „Donauwässer!” — Ott van a drótos tót, a ki minden magyar helyen elzengi az ő „fazekat

A magyar-zsáskodi r. kath. templom és iskola.

(Erdélyben).

Minden kornak, minden századnak megvan a maga eszméje, jelszava, melyért lelkesül és küzd. Korunk, mely magát a haladás és fölvilágosodás magánjának szereti nevezni, egyben-másban még is érdemi e nevezetet, de e ezimet csak akkor fogja méltán megérdemelni, ha zászlójára és szót tüzi: népnevelés. De már most is a haza valódi jöltvejeül üdvözlünk mindenkit, ki népünk szellemi és erkölcsi nevelésére, nemesítésére jótékonyan hatni törekszik.

Az ide mellékelt rajzban egy székelyföldi iskolaházat pillant meg a nyájas olvasó. Ez iskolaházról bátran elmondhatjuk, hogy ilyen az erdélyi megyékben — legalább falun — kevés van. Földszintű része a tanítónak szolgál alkalmas és kényelmes lakul. Az emeletben pedig, két tágas és világos szobában, a gyermekek, nemük szerint el-különítve, taníttatnak.

Mert, noha tisztán áll egykori tanárának, kinek, mint maga Csokonai kifejezi, „poezisa való hajlandóságának jökori vezérlését” köszönheti, Kovács Józsefnek ama véleménye, miszerint „Csokonai versei mindenkor könnyen folyók, és inkább

mondunk el. Ez talán nem sértendi ismert szerénységét. Az alapító, magyar-zsáskodi Horváth István udvari tanácsos ur. E jeles férfit, mely tudományát és tisztá jellemét tekintvén, ép oly büszkék honfitársai, mint vala a nagyobb testvérhón hasonnevű fiára, kinek neve most is él, s élni is fog mind végig. M.-Zsáskod a székelyföldnek Udvarhely-székében végfaluja. Ez-után kezdődik a százföld egyfelől, és az oláhoktól lakott vidék másfelől. Csak e körülmény is erősen jelzi szükségességét, de egyszer-mind véghetlen becsét egy helyi iskolának, hol gyermekeink alaposan és nemzetesen növekedjenek.

Érezte ezt Horváth István ur, ki mindjárt a zivatáros 1848—49-i évek után, azon szomorú időkben, mikor udvara kirabolva, házai romban heverték, akkor, mikor házaiban csak egy szoba sem vala lakható, első gondját e helység templomára és a gyermekei nevelésére fordítá, hogy az akkori nyomasztó viszonyok által elcsüggedett keblekbe, hitet és bizalmat öntsön, a lehaglott kedélyeknek — leg-alább körében — lendületet és mozgást adjon. Hasonlekkeltű és szellemű testvérével Horváth Jánossal kezét fogott, s az édes atyjok által mások közreműködésével megkezdett templomot bevezetette, abba orgonát, szószéket és szék-eket csináltatott, és becses szent képekkel látta el. A tornyot pedig Horváth János saját költségen csináltatta és építette ki.

Azután, hogy mind a szülők gyermekeik iskolába járatására bírja, mind pedig a gyermekeket a szorgalmas tanuláshoz és jóviselre édesesse, évenként a jobb tanuló és viseltű gyermekeknek ruházatra pénzbeli segélyt nyújtott. Másoknak tan- és imakönyveket ajándékozott.

Névszerint pedig a tanító és tanuló részére alapítványul 300 pengő forintot tén. Elvégre pedig az egésznek koronájul a rajzban itt kimutatott iskolát építette. A pénzbeli áldozatot H. István adta, s az iskolát H. János építette. Mindkettőjök tehat egyaránt illeti a dicsőség és hála. Ott áll most a több mint 3000 forintba került iskola a templom töszomszédságában, mint egymást kiegészítő részek. Mindkettő hirdeti a két Horváth-testvér. István és János felvilágosodott szellemét és nemeskeblű áldozatkészségét. Az ég áldása követi az ily nemes tettek.

Szabó János.

Csokonai mint szónok.

Tanulmány-törredék.

Csokonainak nem csak költeményei érdemlik meg a szorgalmas átolvasást és tanulmányozást, hanem aethetikai töredékes dolgozatán kívül egyes műtárgyba elé irt előszavai is figyelemre méltók, a mennyiben azokból e főpórtának — mint Márton József nevez — részint itései nézeteivel, részint nagy tanulmányaival részben megismerkedhetünk.

Mert, noha tisztán áll egykori tanárának, kinek, mint maga Csokonai kifejezi, „poezisa való hajlandóságának jökori vezérlését” köszönheti, Kovács Józsefnek ama véleménye, miszerint „Csokonai versei mindenkor könnyen folyók, és inkább

természetiek, mint mesterségesek”; s noha költeményeiben sokat találunk izléstelen, sőt bárdolatlant: mindazáltal töredékes aethetikai jegyzeteit, előszavait olvasván, bálmulunk kell, hogy mily tanulmányokra tett szert; s hogy mennyire nincsenek öszhangzásban azok te mészeti genie-jével; — viszont némely költeményei hasonló

mondani, hogy némely ily előszavak épen a könyvet, a szerzők műveket — bírálják meg.

Csokonai előszavai szintén ilyenek, úgy p. „Dorothyá”-ja előtt a vig eposzról, vagy mint ő nevezi „furaosa vitézi versetről” értekezik, „Lil-líja” előtt Himfy szerelmére tesz találó megjegyzéseket stb.

Nem akarván itt most egyelőre általános ítéletet tenni Csokonai ítéseti tehetségéről, jelen tanulmányunk, mely egy hosszabbnak töredéke Csokonai felett, czélja megismertetni e lap olvasóit, hogy miként vélekedett a nagy költő a szónoklásról, annival inkább, mivel ezen nézetek összefüggésében vannak a mostaniakkal; továbbá ne ejtsük el egy gondolatát, egy gyöngyét sem e jeles költőnek, legyenek legegyszerűbb eszméi is oly magvak, melyek minden magyar kebelben termékeny földre találjanak.

A nyelv átalakulásának rajzát nem tehetvén, nem csak azért, mert a hely sem engedi, hanem mert avatottabb kezek feleslegessé teszik, utalva egyszersmind Imre Sándor irodalomtörténete végén olvasható értekezésére e tárgyról, csak azt jegyzem meg, hogy a nyelv átalakítása nem Kazinczyn kezdődik, mert a nyelv már azelőtt rég forrásban volt. noha e rendszeres újítás Kazinczy görök érdeme. Kazinczy, mint tudjuk, — 1807-ben kezdte meg azt „Tüvisek és virágok” című műve kibocsátásával, s már akkor sirjában porlott Csokonai.

Azonban Csokonai már szemügyre vette a nyelv szegénységét s ő is újítást javasolt. Csokonainak nyelvújítási törekvései a szavak szegénységére voltak irányulva, mely gondolatot és ténny olaszból, németből stb. tett fordításai alkalmával, részben pedig eredeti gondolatjai, fogalmi kifejezésére hiányzó szavaink szemléltése öbreszté fel benne. Azonban ő nem akart merőben új szavakat alkotni, hanem azokat régebbi írók műveiből venni, a nép közt nyomozni, a tájszavakat az egész nemzetével, irodalomává tenni, vagy per analo-giam a nyelv törvényei szerint származtatni javasolta, és a szófara-góknak idétlen szüleményeit határozottan elítélte.

De szóljon maga az előbeszédnek azon része, mely a „Tavas” című zsebkönyv elején olvasható (érte a Mártonfélé kiadást 1816).

„Képtelen voltam — írja Csokonai — az utféli szótakkal meg nem elégedni, és ritkább s eszméletlenebb ígékkel élni. De a ki ezt balra hajlandó magyarázni, vegye gondolóra, hogy a szófara-góknak származtatni javasolta, és a szófara-góknak idétlen szüleményeit határozottan elítélte.

De szóljon maga az előbeszédnek azon része, mely a „Tavas” című zsebkönyv elején olvasható (érte a Mártonfélé kiadást 1816).

Fővárosi képek: IX. Az olajos. — (Ujházy Fer. rajza.)

mutatnak, tekintetbe vévén az azokban foglalt ismeret-bőséget, mely oly sok jegyzetet igényel, tesz szükségessé. Ezeket szemügyre vévén, foghatjuk fel egész teljességében azon veszteséget az eposzi téren, melyet nemzetének kora halálával okozott.

Általában megjegyzendő, hogy irodalmunk

Magyar-zsáskodi templom és iskola Erdélyben. — (Fénykép után.)

régibb termékeinél nagyon figyelemre méltók a könyvek előszavai. Ez előbeszéd, melyek nem kevés könyveknek csaknem egy negyedét is elfoglalják, legtöbb ízben bírálatot tartalmaznak, a mennyiben hasonló művek fölött kijelenteli nézeteit, azokból tanulságot vonva magyarázza a szerző, hogy műve miért van kidolgozva, úgy hogy el lehet

zony nekünk megkellene s meglehetne azzal az egykény Gytha szóval érni, a mit katzagányos apáink lóháton hoztak ki Európába. — Tsak tudni való dolog, hogy nekünk mind a mesterségbéli dolgokban, mind a gondolkodásunkban több ideáink vannak, mint a Dentu-mogereknek; idea pedig verszótól, szó meg ideálva

el, mit ő gr. Eszterházy Miklósnak ígért volt azon esetre, ha t. i. őt élve elfoghatta volna. *)
Lakompak helység mellett a Sopronba vezető országúttól vagy száz lépésnyire egy téglaköb rakott sirhanthoz magaslat tünik szemünkbe. Ösztönszerűleg érzi az idegen hogy ama kis halom valami szomorú emléket fedez. S a sirhanthoz jutván, annak oldalán egy kőtáblára véve ezen latin sírirat olvasható:

Hic jacet Dux bellicus, sepultus.
In pugna ad Lakompak occisus,
Principis Belchem Primarius,
Nominis Mathias Tarodius.
Dum Nicolaus Esterazias
Ab obsidione liberatus
Fuit. Victor A. Dampiero
Adjutus Anno 1623.

Közi Kápolnai B.

Egyveleg.

(K-i.) — (Dahomey-ban) tulajdonképp csak egy férfi van, az sem ember, hanem isten. Ugyanis

*) E véleményét némileg megerősíteni látszik az, hogy nyomban a csata színhelyén, lovasul együtt, lón eltemette.

Irodalom és művészet.

*(A múlt vasárnapi hangverseny), melyet a zenészelegző egyet javára Ábrányi Kornél rendezett, nemcsak művészetileg hanem anyagi szempontból tekintve is tökéletesen sikerültnek mondható. A vígadó nagy terme szorongásig megtelt válogatott közönséggel, kik közt a főrangú osztály tagjai is számosan voltak. A műsor egyes számai mind magyar szerzemények voltak, s művészelőadók elő Carina k. a., Pauliné asszony, Füredi, Reményi, Szerdahelyi, Székely Imre urak által, valamint nagy szabatsósággal működött közre a pest-budai dalárda is Zimay igazgatása alatt. A darabok nagy részét a közönség zajos kíváncságra ismételnél kellett.

*(Hangverseny.) A jövő vasárnap, márcz. 4-ikén Reményi Eds hangversenyt rendez a vigadóban. A magyar műzenéből vett darabokon kívül Paganini és Chopin műveiből is fog játszani. Reményi a múlt vasárnap tartott hangversenyben is annyira elragadta a közönséget, hogy ezuttal is biztos szép eredményre számíthat.

*(Magyarország történetéhez időszaki tábla) cím alatt egy érdekes mű jelent meg, a tudományos téren ismert Haan Lajos által szerkesztve. Az atlaszalaku nagy ivlap közepén Magyarország némtje, fölötte Magyarországnak s két oldalról a koronaországok és m. vármegyék színezett címerrel díszlenek; hat oszlop között pedig a honalapítástól, 889-től kezdve jelenkorig Magyarország történetének nevezetesebb mozzanatai évről évre igen ügyes kivonatban olvashatók melynélfogva a díszes illusztrált kép történetkedvelőknek, irodáknak, olvasó köröknek alkalmas és hasznos fali butorul ajánlható. Kiadását Hornyánszky és Hummel nyomdája eszközölte. Ára 1 ft. 50 kr.

*(Hiador költői műveinek) második kötete jelent meg Oblat Leonál Szabáknak „Könn és honn” címmel. Ára füze 1 ft 40 kr. diszkötésben 2 ft 50 kr. Pesten Grill Károly könyvkereskedésében kapható. Hiador neve és művei sokkal ismeretesebbek, semhogy bővebben kellene ajánlanunk.

*(Uj regény.) „A lengyel forradalom után” című regény Jablonkay Gézáról, sajtó alá kerül. A szerző művét báró Sennyey Fiáth Mária ő nagyméltóságának ajánlotta, — mely ajánlat kegyesen elfogadtatott. A műből befolyó tiszta jövedelem felét, szerző a magyar gazdaságon egyet árva háza alapítójának gyarapítására ajánlotta föl.

*(Israel könyörgése) cím alatt jelent meg „Löwy M. és fia,” pesti könyvkereskedőnek az israeliták közönséges imakönyvének újabb kiadása Deutsch Henrik íz. hittanár által eszközölt magyar fordításban. Azon örvendetes haladás mellett, melyet a magyarosodás a honi israeliták közt naponta tesz, el annyira, hogy még Pesten, mint egyik legnépesebb hazai íz. hitközségben is, egy magyar hitszónok alkalmaztatása már szükségképpen: eme könyv megjelenése igen időszerű volt. Ajánljuk azt az illetők figyelmébe.

egyedül a fejedelem az, ki férfhoz méltó ranggal dicsekedhet, de őt nem tiszteli népe, hanem istenkép imádja. A többi férfi többnyire szántóvető, teherhordó és pástori szolgálatokat tesz, míg a magas, izmos, széles vállú nők maguk, vagy legfőbb másodmagukkal töltik be a főpapi, miniszteri, hadvezérei stb. állomásokat. — Nálunk minden bakancsok aprja van, ott minden embernek anyja. Ha az igazi meghal, választ magának másikat, sőt a beutazó idegeneket is ellátják anyával. Az amazon-sereg ott 2500 főnyi, jól fegyverzett, és csatákban a csatadöntő tartalékok képezi.

(K-i.) — (Szoborművek kutak mellé.) Kut-főknél rendszeren elmés alakokat szoktak a szobrázók alkalmazni. Így Rosenthal nevű szobrász egy majmot faragott, mely egy pezsgő-üveg dugóját véletlenül kihuzta, a közönlő vizet ijedten akarja kezével visszataranni. Olaszországban némely női alak említeni foly ki a víz, Marsalkó pedig csoportozatot készített a debreczeni gözmalom kertjébe, melyben egy sásban járó gyermek egy vadkacát farkánál fog meg. A kacsa elküldte a vízbe, s nyitott orrán át szökik fel a szökőkut vizugára.

(K-i.) — (Az orgona ellen.) Meyerbeerritkán volt rávehető, hogy egyházi ügyek fölött véleményét adjon. Egy alkalommal azonban, — midőn

TÁRHÁZ.

Egyház és iskola.

*(A bukovinai andrásfalvi magyar reformatusok insége) említve volt már társalaponkban. E helyen újra föl hívjuk a figyelmet a távolban nyomorral küzdő testvéreinkre. Az 1864-ik év tartós észéseivel s az 1865-iki tavaszi hideg és nyári aszály Bukovinát minden elemi szeretől megfosztották, úgy hogy az egész tartomány a legnagyobb inséggel kénytelen küzdeni, s a lakosság közt az ott lakó magyarokat is fenyegeti az éhhalál. Különösen öt magyar községben 765 magyar reformatus lélek küzd az inséggel. Műtán az ottani magyar katolikusok insége a magyarhoni főpapság közreműködése folytán már némileg csillapitva van: a ref. egyház előjárósága bizalommal folyamodik a magyar prot. egyházak képviselőihez s hazánk lelkes fiaihoz és leányaihoz, ne engedjék elveszni az idegen földön szükségű szorongatot testvéreinket. E kérelem ismétlése után begyűlő segélyadományok kálhez juttatására e lapok szerkesztősége is vállalkozik.

*(A köznevelés előmozdítása) iránti burgóságának szép jelét adta közelebről Pozner Lajos Károly pesti kereskedő, a ki különben minden évben figyelemreméltó adományokkal szokott járulni hazai jótékony célokhoz. Ugyanis a Felséges fejedelmi párnak hazánk fővárosába érkezése alkalmából, nyilvános hazai intézeteknek, különösen pedig leány-iskolák számára, hitközségben nélkül következő iskolai czikkeket adományozott, u. m. 25 rizsma író papirt, 25 rizsma közép-finom írkát, 25 rizsma finom írkát, 300 darab palakötéltáblát, 300 darab palakötéltáblát finomabbat, 5000 darab palavesszőt, 25 skatulya = 300 tuczat réztollat, 25 skatulya = 300 tuczat réztollat finomat, 300 darab tolltartót, 300 tuczat tollszárat. Ezeket 25 ládákba pakolta be, melyek mindegyikébe egy aranyat is tett, s a következő egyházi hatóságokhoz, illetőleg tanodai igazgatóságokhoz küldötte át kiosztás végett, u. m.: az esztergami érsekség, a szépei, kassai, rozsnói, besztercebányai, szatmári, nyitrai, szombathelyi, veszprémi latin szer-tartásu, munkási, eperjesi, nagyvárad, lugosi gör. kath., budai, aradi és káránszabesi gör. keleti püspökségekhez, továbbá a négy ágostai és négy helyvét hitvallásu szuperintendenciák mindenikéhez egy-egy, végre s.-a.-új helyi israelita leánytanoda igazgatóságához szintén egy ládat egyenlő tartalommal.

Közintézetek, egyletek.

*(A magyar tudományos akademia) nyelv és széptudományi osztályának a múlt hétfőre kitűzött ülését, Kiss Károly elhunyt rendez tag temetése miatt tartott tartották meg. Először is Toldy Ferencz tartott szép emlékezőbeszédet Kiss Károly felett, elősorolván annak érdemeit a magyar irodalom körül, melyben egy egészen új ágnak, a hadtannak megalapítója lett. — Ezután Budenz József hosszán értekezett az „a ki” „a mi” grammatikai ni voltáról.

*(A siketnének intézetében Vácson a nyilvános első felévi vizsgálat f. évi márczius 1-ő

felszólították, hogy írjon valamit a bécsi israelita imaház megnyitására, — így nyilatkozott: „Csak nem tesznek orgonát a zsinagógába? Az egészen keresztényen hangszert. Sőt nagy elégteliséggel gondolok rá, hogy Mendelsohnnal együtt nekem sikerült kivinni, hogy a berlini protestans főtemplomban csak énekkar legyen. Az imádkozó ember közvetlenül forduljon istenéhez. E nézetet követik a zsidók a templom pusztulása óta, kár volna e tekintetben újítani. De ha már egyáltalában szükség van zenére, nézetem szerint legjobb illenék templomokba a pozaun és a fuvola, mely már böles Salamon templomában is szólott. De minden esetre legmegragadóbb az emberi hang.”

(K-i.) — (A híres szeneszer Hummelnek) egy krajczárt kellett volna visszazakapni valakitől, a kinek épen nem volt aprópénze. „Majd megadom”, — biztatta ez. — „Lári-fári!” — viszonza H. — tessék váltani; az effélel könnyen elfelejtkezik az ember. — S nem hagyott békét, míg krajczárját meg nem kapta. — Ugyane H. másnap 15 tallért ajándékozott egy szegény családnak, egy hangverseny jövedelméből pedig 100 aranyat a szegényeknek, kikkel sokszor tett jót ily módon, de mindig szigoron ügyelve, hogy nevét meg ne tudják.

napján délelőtti 10 órától 12-ig fog megtartatni melyre mindazok, kiket a süketnének oktatására vonatkozó rendszernek ismerése érdekelt, tiszteltelt meghívotnak. Az intézeti igazgató által.

*(A győri takarékpénztár) f. hó 8-dikán tartott közgyűlésében tett jelentést szerint az összes forgalom a lefolyt évben 2.221,709 frt. 58 kr-ra rugott, miből 16,519 frt. 30 kr-nyireyeremény került. A tartalékalapra csatolt 2943 frt. 86 kr., és jótékony czeleokra fordított 1177 frt. 54 kr. levonásával még 10597 frt. 90 kr. maradt rendelkezésre. Ebből tehát minden 200 frtos részvény után 41 frt. osztalék jut, 97 frt 90 kr. pedig a f. év számára átvitetik.

*(Olvasó kör.) Bátor-Keszi községben ifjúság olvasó-köre alakult. Az alakítás érdeme Fodor János tanítóé, kinek sikerült a telen át tartó munkaszünet alatt az ifjakkal az olvasást megkedveltetni s hasznos könyvek által értelmüket nevelni s szellemüket nembesíteni. Bár minden község lelkesze és tanítója követné emlitett derék tanító példáját.

Balesetek, elemi csapások.

*(Talált hulla.) E hó 12-ikén Sz.-Benedek határában Kalocsa mellett a Dunából egy női hirt látogtak ki, melyről az orvosi vélemény szerint következtethető, hogy gyilkosság által mult ki, s úgy dobatott a hullámokba. Hogy elő hozzatartozói tájékozhatassák magukat a tettes kinyomozása végett, a boncoló orvos Gyurtsék István előadása szerint közöljük a hulla személyes leírását, mely a következő: A hulla egészen meztelen, kélvén a térdekén alul a harisnyakötők rajta voltak; magassága 4 láb 4 1/2 hüvelyk; a külső-test alkotását szemügyre véve, a müveltebb osztályhoz számítható, mert teste kifejlődéséhez mind kezei, mind lábai aránylagosak s kicsinyek; a fején ötötét gesztes kuszált haj, minek nagyobb része már lerohadva, szintén az orrporczok is; mind a két fulgomba kétszeresen kifurva; az emlék még nem emelkedtek; fogai tiszták és épek; életkora körülbelül 15 év; a mellcsont balfelőli szélénél 1 1/2 hüvelyknyi, s a mellüregbe hat seb; ugyane mellett egy kisebb seb; a jobb vállizlésnél hátul egy 1 1/2 hüvelyknyi seb, vállizlésbe a csontokig ható; és ugyan mellette hátfelén szintén a csontokig ható kisebb seb. Hogy a hulla meddig lehetett a Dunában, meg határozni nem lehet, minthogy a téli hidegvízben a testek sokára indulnak romlásnak.

*(Kettős öngyilkosság.) Nagy-Budmér faluban egy menyasszony, kit szülei, noha tehetősek szülők egyetlen gyermeke volt, benső és hosszabb szerelmi viszonya ellenére gazdag férjhez kényt szeritettek, a menyegző utáni reggel fejét kelyvese által, ki vőfélye volt, nyakától egészen elvágta. Kedvese félig szintén elvágta nyakát, s aztán a kúba ugrott, a honnan még életben huzták ki. Utána azonban csakhamar meghalt. Élete utolsó percében hőröge vallotta meg, hogy a borzasztó tettet kedvese sürgető kérésére vitte véghez.

Mi újság?

*(Ő Felségeinek fővárosunkban leendő időzéséről) az udvarhoz közel álló körökben a leg-határozottabban erősítik, hogy Ő Felségeik, a föllirati vita befejeztéig Budán fognak maradni, hol Ő Felsége mindkét ház feliratát átvevendi, és a válaszul szolgáló legmagasb leiratot személyesen fogja az országgyűlés elé terjesztetni.

*(A népszínház somoru sorsa.) A budai népszínház, melyre négy-öt évvel ezelőtt a nemzet ezreket áldozott, ismét egy lépéssel közelebb jutott végenyészethez; február 17-ikén már belső fölzsereléseit, zártészeket is elárverezték. Öszintén sajnáljuk ez intézetet, nemcsak azért, mert általa tekintélyes nemzeti vagyon ment tökéletesen kárba; hanem azért is, mert oly intézet semmisült meg benne, mely nemzeti nyelvünk terjesztésére lett volna hivatva.

*(A pest-budai csónakegylet hajóversenye) folyó évi jun. 3-ikára van kitűzve s a következő program mellett fog megtartatni: 1) Nagy egyleti díj (100 arany); versenyzőkül csak valamely csónak-egylet tagjai jelentkezhetnek. 2) Hölgydíj személyenkint 2 arany, távol. 1 ang. mföld. 3) Hazai díj 50 arany. 4) A pest-budai hajós-egylet 20 aranyos díja. 5) Kis egyleti díj 30 arany; mindezekre nézve a versenytávol 1 ang. mföld. 6) Sandolin és gondola-verseny; első díj 3 arany, második 1 arany; versenytávol 3/4 ang. mföld. 7) Hajós-, halász- és molnár-verseny (15 arany); versenytávol 1 ang. mföld. 8) 5 első versenye a jelentkezőeknek s befizetéseknek f. évi máj, 21-kéig Bérczy Károly urnál (servitátor 3. sz. 2. em.) meg kell történniök; a VI. és VII-ik versenye a regatte alkalmára kinevezendő bizottság előtt kell jelentkezni. A csónakok szakértők által fognak megmérteni, kiket az állandó regatte-bizottmány nevez ki.

*(Győri gőzhajózási vállalat.) A Szalacsy Lajos és Peregi Mihály győri kereskedők által „Győri gőzhajózási vállalat” cím alattalakított szándékolt részvény-társulat felőbb helyről megnyerte az alakulhatási engedélyt.

*(Vidéki színészet.) Aradi Gerő dráma-, szimf., és operette-szintársulata s napokban Nagy-Váradra megy, hol a bőjti idényt töltendi. A társulat, mely nagyobbára eléggé képzett fiatal tagokból áll, később Erdélyt szándékozik meglátogatni.

*(Magyományi jótékony célra.) A napokban Pesten elhunyt Deinhöfer Henrik, volt szegényes favágó és házmester, 300 fnyi megtakarított vagyonkáját a pesti evang. árva-intézetnek hagyományozta, és pedig annak kegyeletes hálaemlékei, hogy maga is egykor elhagyott árvagyermek levén, egy németországi árvaházban talált menhelyet. — Továbbá ugyanazon célra a közösi takarékpénztár 100 frtot, a győri 50 frtot, a miskolci 20 frtot, a debreczeni 10 frtot adományozott.

*(A Kis-Kun-Halason tartott budai estélyre vonatkozólag) Rapos József ur egy hozzákn küldött cikkekben teljes méltánnyal és helyesléssel fogadta azon multkori megjegyzésünket, hogy minél kevesebb bálózás és csemegészés kívánatos oly intézetben, melynek egészen más a rendeltetése. Egyezsersmind azonban megjegyzi, hogy a kis-kun-halasi óvodánál ez eset csak kivételesen s a kellő határok között történt, mit annyival biztosabban állhat, mert ez estélyt a halasi óvoda derék vezetője, Szabó Endre ur, a vele előlegesen közölt terv helyeslése után rendezte, még pedig szép eredménnyel.

*(Magnyugtató hír a fonalóc-kör ellen.) Azon általános rémulétre, melyet Németországban a trichinek híre okozott, Pestvárosra is megtette az elővigyázati rendszabályokat, s szakértőkből álló bizottmányt küldött ki a sertésus megvizsgálására. E bizottmány megsemmisítette a pesti Kőbányában létező sertés szállásokat, hol jelenleg mintegy 12,000 darab sertés hialnak. A bizottmány minden sertésfajból és pedig a magyarországi mangalicza, szerb- és oláhajfából egyet-egyét kiválasztott, azokat megbélyegezte és leöltetés végett a városba behozatta; a kísérleti czéllal kijelölt helyre hozott még ezeken kívül egy sertést, mely kizárólag csak vérrel és marhahaladékkal — és egy sertést, mely csak kizárólag moslékkal tápláltatott; az ilyképen kiválasztott sertések husai, a bizottmány tagjai által göröcs-

mintának bárki által készítettéséhez tetszése szerint fölhasználhatja. Debreczen jobb választást alig tehetett, mint hogy a kiváló magyar költő szobrának készítését e kiválólag magyar szobrászra biza. Izo e napokban Debreczenben járt, hogy megtekintse és tanulmányozza a helyet, hová a szobor fölállításra szánva van, hogy alkotandó művét a környezettel minél illőbb öszhangzába hozhassa.

*(A népszínház somoru sorsa.) A budai népszínház, melyre négy-öt évvel ezelőtt a nemzet ezreket áldozott, ismét egy lépéssel közelebb jutott végenyészethez; február 17-ikén már belső fölzsereléseit, zártészeket is elárverezték. Öszintén sajnáljuk ez intézetet, nemcsak azért, mert általa tekintélyes nemzeti vagyon ment tökéletesen kárba; hanem azért is, mert oly intézet semmisült meg benne, mely nemzeti nyelvünk terjesztésére lett volna hivatva.

*(A pest-budai csónakegylet hajóversenye) folyó évi jun. 3-ikára van kitűzve s a következő program mellett fog megtartatni: 1) Nagy egyleti díj (100 arany); versenyzőkül csak valamely csónak-egylet tagjai jelentkezhetnek. 2) Hölgydíj személyenkint 2 arany, távol. 1 ang. mföld. 3) Hazai díj 50 arany. 4) A pest-budai hajós-egylet 20 aranyos díja. 5) Kis egyleti díj 30 arany; mindezekre nézve a versenytávol 1 ang. mföld. 6) Sandolin és gondola-verseny; első díj 3 arany, második 1 arany; versenytávol 3/4 ang. mföld. 7) Hajós-, halász- és molnár-verseny (15 arany); versenytávol 1 ang. mföld. 8) 5 első versenye a jelentkezőeknek s befizetéseknek f. évi máj, 21-kéig Bérczy Károly urnál (servitátor 3. sz. 2. em.) meg kell történniök; a VI. és VII-ik versenye a regatte alkalmára kinevezendő bizottság előtt kell jelentkezni. A csónakok szakértők által fognak megmérteni, kiket az állandó regatte-bizottmány nevez ki.

*(Győri gőzhajózási vállalat.) A Szalacsy Lajos és Peregi Mihály győri kereskedők által „Győri gőzhajózási vállalat” cím alattalakított szándékolt részvény-társulat felőbb helyről megnyerte az alakulhatási engedélyt.

*(Vidéki színészet.) Aradi Gerő dráma-, szimf., és operette-szintársulata s napokban Nagy-Váradra megy, hol a bőjti idényt töltendi. A társulat, mely nagyobbára eléggé képzett fiatal tagokból áll, később Erdélyt szándékozik meglátogatni.

*(Magyományi jótékony célra.) A napokban Pesten elhunyt Deinhöfer Henrik, volt szegényes favágó és házmester, 300 fnyi megtakarított vagyonkáját a pesti evang. árva-intézetnek hagyományozta, és pedig annak kegyeletes hálaemlékei, hogy maga is egykor elhagyott árvagyermek levén, egy németországi árvaházban talált menhelyet. — Továbbá ugyanazon célra a közösi takarékpénztár 100 frtot, a győri 50 frtot, a miskolci 20 frtot, a debreczeni 10 frtot adományozott.

*(A Kis-Kun-Halason tartott budai estélyre vonatkozólag) Rapos József ur egy hozzákn küldött cikkekben teljes méltánnyal és helyesléssel fogadta azon multkori megjegyzésünket, hogy minél kevesebb bálózás és csemegészés kívánatos oly intézetben, melynek egészen más a rendeltetése. Egyezsersmind azonban megjegyzi, hogy a kis-kun-halasi óvodánál ez eset csak kivételesen s a kellő határok között történt, mit annyival biztosabban állhat, mert ez estélyt a halasi óvoda derék vezetője, Szabó Endre ur, a vele előlegesen közölt terv helyeslése után rendezte, még pedig szép eredménnyel.

*(Magnyugtató hír a fonalóc-kör ellen.) Azon általános rémulétre, melyet Németországban a trichinek híre okozott, Pestvárosra is megtette az elővigyázati rendszabályokat, s szakértőkből álló bizottmányt küldött ki a sertésus megvizsgálására. E bizottmány megsemmisítette a pesti Kőbányában létező sertés szállásokat, hol jelenleg mintegy 12,000 darab sertés hialnak. A bizottmány minden sertésfajból és pedig a magyarországi mangalicza, szerb- és oláhajfából egyet-egyét kiválasztott, azokat megbélyegezte és leöltetés végett a városba behozatta; a kísérleti czéllal kijelölt helyre hozott még ezeken kívül egy sertést, mely kizárólag csak vérrel és marhahaladékkal — és egy sertést, mely csak kizárólag moslékkal tápláltatott; az ilyképen kiválasztott sertések husai, a bizottmány tagjai által göröcs-

vel (microscop) szigoron megvizsgáltattak, de azokban a fonalócoknak (trichinen) legkisebb nyoma sem volt észlelhető. Ezen kedvező eredmény után a bizottmány szükségének tartotta a közönség nagyobb megnyugtására tekintetből kijelenteni, hogy a jól megfőtt vagy sült sertésus teljesen ártalmatlan.

*(Négy fináncz balsorsa.) A „Szeged” írja: Mult pénteken egy alsóvárosi gazdához 4 teljesen fegyverzett pénzügyér tért be dohánykutatót végett, azonban sikertelen fáradozásuk után távozni szándékoztak, a gazda lármájára összecsdült nép őket üldözöbe vette, sőt követ dobálta, mit a pénzügyérek a nép közé lövéssel viszonoztak s ilyeténképen sikerült nekik a „szarka” korcsmába s onnan a várba menekülni. Az összecsdült néptömeg elosztatására 2 csapat katonacsőközeleddel, kiknek tetleges föllépését azonban a városi hajduk jökori beavatkozása szükségte-lenné tevte.

*(Inség Erdélyben, a Mezőségben.) A „K—k” szerint a Mezőségben az inség aggasztó jelei mutatkoznak. Hivatalos nyomatások szerint az éhségi hagymáz kitéréséről szóló hirtet ugyan alaptalank, de némely helyeken, mint Bodonban, Zaihon, Kenderesen, Nucson, stb. igen érezhető élelemhiány uralkodik még a közép-osztályok közt is, és a valódi éhség közel kilátásban áll. Hogy mennyire fokozódott már a baj, azon körülményből is kivülglük, miszerint Szegyel-en egy hold földet 10 forintot adnak el, csak hogy a legsűrűgöesebb szükségeket fedezhessék.

*(Névmagyarítások.) Felsőbb engedély mellett Hain József keeskeméti lakos „Hazai”-ra, — Hauch Endre felső-bányai főleml tanító pedig „Kárpáti”-ra változtatták vezetékeiket.

*(Kölcsönügyletek eszközölése.) Figyelmeztjük olvasóinkat a lapunk hirdetései közt levő azon felhívásra, melyben Streliker Manó kölcsönügyletek eszközölésére ajánlkodik.

*(Halálhírek.) Kiss Károly, a magyar tud. akademia rendes tagja, e hó 17-kén elhunyt. A boldogult egyike volt a magyar irodalom régi bajnokainak. 1793-ban született Budán, s 16 éves korában katona lett. Résztvett a Napoleon elleni hadjáratban, s 1837-ben mint kapitány nyugalmaztatván, Budapesten telepedett le. 1831-ben a magyar akademia levelező, 1840-ben pedig a hadtudományi osztálynál rendes tagjává választotta. 1849-ben több rendbeli fontos hivatalt viselt, s mint a magyar hadsereg ezredese, s a hadügyminiszterium osztályfőnöke, 1849 évével elfogatott s 10 évi várfogságra ítéltetett. 1850-ben kegyelmen nyert. Irodalmi munkái a hadtudomány, földleírás és szépirodalom körébe tartoznak. — A 73 éves agg halálát korengyélensé okozta. Béke legyen hamvai fölött!

*(Halálhírek.) Zombory János, szerbiai v. püspök, prépost és olvasó-kanonok, hittudor és aranyműes áldozár, e hó 19-kén Kalocsán meghalt, életének 78-dik évében. Béke hamvaira!

*(Halálhírek.) Zombory János, szerbiai v. püspök, prépost és olvasó-kanonok, hittudor és aranyműes áldozár, e hó 19-kén Kalocsán meghalt, életének 78-dik évében. Béke hamvaira!

*(Halálhírek.) Zombory János, szerbiai v. püspök, prépost és olvasó-kanonok, hittudor és aranyműes áldozár, e hó 19-kén Kalocsán meghalt, életének 78-dik évében. Béke hamvaira!

*(Halálhírek.) Zombory János, szerbiai v. püspök, prépost és olvasó-kanonok, hittudor és aranyműes áldozár, e hó 19-kén Kalocsán meghalt, életének 78-dik évében. Béke hamvaira!

*(Halálhírek.) Zombory János, szerbiai v. püspök, prépost és olvasó-kanonok, hittudor és aranyműes áldozár, e hó 19-kén Kalocsán meghalt, életének 78-dik évében. Béke hamvaira!

*(Adakozások.) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez mult héten beküldött: A Keresztény árvák számára: Diósjenőről többben Nagy Gida ref. lelkesült 3 ft 81 kr.

(Az egyes adakozók Orszá Pál néptanító névességén: Gallner József 40 kr., Plosch 1 ft., Balla Mihály 20 kr., Kálmán Béni 20 kr., Nagy Mihály 20 kr., Peantits Ferenc 1 ft., Germani Lajos 20 kr., Valaki 1 ft., Bukkel Miklós 20 kr., Nagy Gida 30 kr., Sallai Juszint 16 kr., — összesen 3 ft 97 — ebből 16 kr. postadíj, marad 3 ft 81 kr.)

A magyar földhitelintézet

sorsolás alá eső 5 1/2 %-os záloglevelei

oly értékpapírok, melyeknek összegei földbirtokra első helyen történt betáblázás által biztosítva, s hivatalos kimutatások szerint két-háromszoros értékű jelzálog által fedezve vannak.

E jelzálogi biztosítékon kívül kezesedik még a záloglevelek biztosaságáért:

az intézet alapítványi tőkéje, — a tartalék-alap, — a törlesztési alap, kölcsönös jótállása

az intézet valamennyi adósának, kik egyetemlegesen, egy mindnyájáért és mindnyája egyéért, egész ingó és ingatlan vagyonukkal kezeskednek a záloglevelek birtokosainak az intézet kötelezettségeiért.

A záloglevelek, melyek 3 1/2 év alatt, félévenkénti nyilvános sorsolás után teljes névértékük szerint visszafizetnek, 1000, 500 és 100 ft-ra szólnak, 5 1/2 %-kal kamatoztatnak, s a jelenlegi árfolyam szerint évi 7 %-ot jövedelmeznek, nem számítva bele azon tőke-nyereményt, mely a teljes névszerinti értékben visszaváltás folytán a vásárlási ár és a névérték közötti különbözéstől fogva a vevő javára esik.

Minden záloglevél félfévi kamatszolgáltatással van ellátva, melyek évenként kétszer, és pedig más és november 1-és napján, minden adólevél nélkül, váltatnak be, amíg nemcsak Pesten az intézet pénztáránál, hanem minden európai borszálláson, valamint azon kereskedő-házaknál, melyek a záloglevelek eladásával foglalkoznak.

A záloglevelek legfelsőbb rendelet szerint

árvapénzek, alapítványok,

s egyebek biztosítására is fordíthatók, különösen pedig alkalmasság

biztos tőke-elhelyezések és az aggkor biztosítására,

miután föltétlenül biztosítottak, s most a következők

7% évi jövedelmet és biztos tőkenyereményt

nyújtanak.

Az említett záloglevelek, a napi-árfolyam szerint, kaphatók PESTEN: Malvieux C. J., Wahrmann és fia Barón testvérek című kereskedő-házaknál; — BECSBEN: M. Schnapper, Johann Ribzar, L. Epstein uraknál; — vidéken: a Magyar biztosító-társaság főigazgatójának legnagyobb részénél; bérmentesítve kldótt pénzért azonban posta útján magától az intézettől is megszerezhetők. 1485 (2-0)

Közkedvelt magyar bajuszpedró, fehér, barna és fekete.

45 év óta általános kedveltségben részesül jó hírűve a pártatlan, számtalanszor elismert kitűnő tulajdonai miatt, minden eddig ösmerteket tökéletesen hátrébe szorított. Ara egy nagyobb doboznak 35 kr., egy kisebbnek 20 kr., egy üveg dugaszszal ellátott füvegnek 55 kr., minden darab saját csemeg s nevem aláírásával van ellátva; nagy és kis mennyiségben alant irt készítőnél rendelhető meg, mely megrendelésekhez csomagolás és bélyegért 15 kr. melléklendő. Valódi minőségben kapható PESTEN: Török József, királyutca 7. sz., Höfler uokái, városbátér és vározi-utca Unschild Ede uraknál. Továbbá: Alb. Arad: Schilling N. — Arad: Schwelldorger Gyula, Herman Elias. — Balmaz-Ujvaros: Reics Gyula. — Beregszász: Lukácsó. — Békes-Csaba: Lacey J. Bukarest: Khern Ede. — Brassó: Jekelius Ferdin. — Czegled: Persay Sándor. — Csongrád: Grossmann J. — Csúz: Borsay F. — Debreczen: Balázs Wendl, Geróhy és Hannig, Rotschnek gyógyszer., Stencinger Antal, Szepes Antal. — Eger: Weszely J. gyógyszer. — Eperjes: Beringer fdrász. — Zsembery Iga. — Er-Mihályfalva: Wollner Már. — Gyöngyös: Kocianowich gyógyszer. — Győr: Unschild Ede. — Hatzeg: Mátófy Béla. — H. Bözörmény: Kerekes L. — Hajd. Dorog: Marsalkó János. — Homonna: Stankó Ist. — Spek Istv. — Huszti: Agoston Lajos, Benkő Károly. — Kassa: Jermy Károly. — Keeskemét: Gallé E. gyógyszer. — Kis-Várda: Somogyi Rezsó. — Kolozsvár: Godina Istv. — Somlyay László. — Komárom: Ketskés. — Marm. Sziget: Kibling, Pellionis, Tersin. — Marosvásárhely: Algya Dániel. — Máté-Szalka: Veres Gyula. — Mező-Berény: Nárcisz J. gyógyszer. — Miskolc: Forster Józ. Lajos, Grosz József, Rasztokay testvérek. — Monor: Fahlauer gyógyszer. — Nagy-Bánya: Kibling Józ., Husócsky Piskolto Dániel. — Nagy-Károly: Ekker M. — Nagy-Körös: Traxler Ferencz gyógyszer. — Nagy-Várda: Cservenka Antal, Kiss Sámuel, Perlits Lajos. — Nyir-Bator: Schmell N. — Nyiregyháza: Járóssy Guszt. — Orosháza: Stauroucky L. gyógyszer. — Perjámos: Reimholz gyógyszer. — Sassin: Mikey A. gyógyszer. — Szatmar: André Alajos, Haller és Gillyén, Keresztes K., Vagner, Szónyi F. — Szeged: Gál és Madár, Kovács Alb. gyógyszer. — Szegszárd: Brassay N. gyógyszer. — Sárospatak: Richtman Márkua. — Satoralja-Ujhely: Szentgyörgyi József, Cserépy Károly. — Szentecze: Utsnay Antal gyógyszer. — Szentcs: Dobray Sándor. — Szekesfehérvár: Szekeres és Hornyánszky. — Szilagy-Somlyó: Oravecz Andr., Gál Lőrincz. — Szinyer-Varalja: Veisz Márton. — Tassand: Kárasz Imre, Abraham Dávid. — Torna: Madarasz Gyula gyógyszer. — Ungvar: Münster és társa, Lyszkay János, Okolicányi Ján. — Varsad: Lelisz E. gyógyszer. — Zilah: Bikfalvi István uraknál. — Azon urak, kik bizományban birni kívánnak, sziveskedjenek leveleket hozzám küldeni.

Minden pénzek bérmentve kéretnek.

Kevesebb mint 2 doboz vagy üveg postán nem küldetik. 1489 (3-12)

ROYKO VIKTOR,
gyógyszerész Tisza-Ujlakon.

KÖLCSÖNÜGYLETEK ESZKÖZLÉSE.

Alfórtott ezennel ismételve tisztelettel kész szolgálata a t. cz. földbirtokos uraknak nem csak kölcsönügyletek eszközésére, melyekben gyors eljárás több ízben igazolhatta, hanem birtokszerezések végrehajtására is, mely ügyleteknél a részletevők a szerződési vételárak — megállapított mennyiségű évek alatt — csak 7%-ot fizetik bérletként, s ekképen a megállapított számú évek letelte után az ily földbirtokok adósságmentes tulajdonukká válnak. Megjegyezve még azt, hogy az ez ügybeni megbízások teljes sikeresítésé előtt semmiféle díj nem fizetendő.

STRELISKER MANÓ,

1517 (1-3) irldja Debreczenben, Széchenyi-utca 1763-dik szám.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten, 1866 (egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Titkos 1519 (1-12)
betegségeket
még makacs és tüdőt bajokat is úgy kóródában, mint magán gyakorlat folytán több ezer betegnek legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor a nélkül, hogy a beteg hivatásában vagy életmódjában változtatást, gyökéresen, biztosan és gyorsan gyógyít
Med. dr. Helfer Vilmos
Pest, király-utca 27. sz. Medetz-házban, 1-és emelet. délelőtt 7-9-ig, délután 1-4 óráig.
Díjazott levelekre azonnal válaszoltatjuk, s kívánatra a gyógy-szerek is megküldetnek.

Titkos
BETEGSÉGEK,
ujjonnan keletkezettek
8 nap alatt
minőségére nézve
48 óra alatt
meggyógyítanak
dr. Fux J.
23 év óta fenálló rendelési intézetben, anélkül, hogy a beteg foglalatosságában háborgattatott.
Rendel: d. n. 1-4 óráig.
Tiszteletdíjjal ellátott levelek a leg-gyorsabban eszközöltenek.
Lakása: Király-utca, 24. sz. a 1-és emelet. 1376 (1-12)

Víz által légzárolt házi és szoba-ürszékek,
melyek által a bűz tökéletesen elzáratik, darabja 5-8 ft., kettős zárral, csinos szerkezettű 15 ft.

Készület, mely minden árnyékszekéhez alkalmazható, s mely által a légyonál és bűz tökéletesen eltávolítatik, darabja 10 ft.
E két tárgy királyi szabadalommal látottak el.
Ezerszeresen megpróbált, általam feltalált és szabadalmazott.

Kémény-fedelzetek, melyek alkalmazása által a füst a konyhából és helyiségekből nyomtalanul eltűnik, dbja 10 ft.
A pakolásért darabonként ledával együtt 1 ft. számítatik.
Felöttök számára fűrdőkádak 13-15 ft., hantfedezések s más egyéb érczermunkálatok új s régibb épületekre a legújtanósb áron számítatnak, s még a legesze-kélyebb tárgyak is kijavítás végett elfogadtatnak. 1425 (1-6)

MIKSITS KÁROLY,
bádogos-mester.
RAKTÁRA: rózsatér, 2-ik szám a városháza mögött.

Kiadásomban megjelent, és Hartleben és társai könyvkereskedésében Pesten, valamint minden más könyvtárban is kapható:
(Az olvasótár 153-164-ik füzet).
BENYOVSZKY GRÓF.
Történelmi regény.
Irta **Mühlhach Luiza.** Fordította **B-s. V-z.**
4. rész. Ára 3 forint.
E regény rendszeres egészben tünteti elő a magyarországi születésű Benyovszky gróf regényes életét, s eseménygazdag, változatos tartalmával kiválóan érdekesítő olvasmányt képez. Változatos menete nézve elég csak annyit is említenünk, hogy több eseményeinek színhelyét képezik: Magyarország, Bécs, Lengyelország, Sz. Pétervár, Kamszatka, japáni szigetek, Páris, Madagaskar stb. stb.
Hartleben Adolf,
kiadó-könyvtáros.
1518 (1-2)

GRIMAULT és TARSA gyógyszerészek
vastartalmu china-szörpje
PÁRISBAN (Rue Richelieu 45). 1396 (10-32)
Ezen gyógyszer, tiszta, kellemes alakjában, egykés a gyógyszerész kincseinek két leghatalmasabb szorgító anyagait, a vas, mint vértünk alkotórészét, s a china, mint legerősebb szorgító szer, melyet egyáltalában ismerünk. Már az első kísérletre a fontabb érintett készítmény összehatása sikerülvén, az Párisban csakhamar ismeretessé lén, s a legjelebb orvosok, mint: Arnat, Royer, Trousseau, Pelpeau naponként china-szörpöt, mint leghatásosabb gyógyszert rendelik a vérszegénység ellen, s azon esetekben, hol a megdőbbség s fogyatkozásnak induló erők ismét felélesztéséről a testben, továbbá színtelenség, sápkór, gyomor s emésztési tehetlenség, a havi folyás rendtelensége, gürvöl sat. esteiről van szó. A china-szörp előmozdítja az étvágyat s emésztést, erősíti egyáltalában a test alkotórészeit s mint igen hathatós, de semmi esetre bántalmazó gyógyszer a legjobban ajánlható. Ezen készítmény létezik továbbá még vastartalmu chinaor alakban is. — Ára 2 ft. A főiratár létezik **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél Pest királyutca 7. sz. a.

Előfizetési feltételek 1866-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. — Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.
Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg, 1866. január 1-től kezdve: Egy, négyezer hasásbott pott sor ára, vagy annak helye egyezéri ígdtatásnál 10 krta; háromszor- vagy többeszeri ígdtatásnál csak 7 krta számítatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad, Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M-Frankfurtban: Jaeger könyvkereskedés; Bécsben: Oepelik Alajos. — Bélyeg-díj, külön minden ígdtatás után 30 krta.

Kiss Károly.

(1798 — 1866.)

Irodalomtörténetünknek egyik legkiválóbb eseménye azon mintegy negyven év előtt kivívott műnyelv-reform, mely a Bugát Pál bátran és sugallatszerűen kitűzött ujtási zászlaja alatt küzdő irodalmi iskola ernyedetlen szorgalmának emléke. Néhány emelkedett lelki, mestere nyomain lelkiismeretes pontossággal haladó fiatal író virmánya: a nyelvünk östermészetében gyökeres világos, szabatos, magyar műszótár hoszu időkre megteremtő a tudományok honi tárgyalatásának feltételeit, kitisztítá nyelvünket száz meg száz lélekszorongató idegenszerűség beköiből.

Hálátlan feladat, a fáradsággal teremtett nyelvben másoknak egyengetni utjait: homályban él, munkál ily író, egykorú kicsinységekkel bajlódónak tartják, mert idejét idegen szavak magyarrá tétele, régiek keresgélése s több ily parányisággal vesztegeti, e virmány gyümölcseit élvező utókor pedig megfedekezik a mult érdeméről. Háladatlan tapra nem számító fáradozás ez, Széchenyink szavai szerint „ép oly ritka, mint a tanultan erény.”

Kiss Károlyt, Bugát ily nemesen küzdő reformatori iskolájának érdemduis tagját ábrázolja képünk. Mig egyrészt „hadműszótár“-val nyelvünk művelésének avatta magát érdemduis bajnokává, egy honi irodalmunkban mindaddig ismeretlen tudomány: a parlagon heverő hadtudomány talaját kezdé munkába venni. E kettős munka holtiglan feladatát képezte a nemes életnek, melynek főbb mozzanatait értinteni, e sorok feladata.

Kiss Károly, egyik elkelőbb polgári család ivadéka 1793. augusztus 12-én Budán látá először napvilágot a császárfürdőben, mely ekkor atyjáé volt. Gyermekéveit Algyón s Csongrádon töltvén, iskoláit Budán s Szegeden végezte a tehetséges fiu, kibem már ekkor családja minden reménye öszpontosult. Heves vérü, nyugtalan lelkü ifjúvá nővén ki magát, az akkori mozgalmas napoleoni napok csatazaja édebben csalogatta gymnásiumi előadásainál; lelke s becsvágya ösztönének engedve, tizen-

hatéves korában kapufélfánál hagyta a szegedi iskolát s katonának csapott fel. Mint a 37. számú gyalogezred zászlótartója vön részt a drezdai, kulmi s lipsepei ütközetben, majd hadnagyí rangra emelkedett, s mint ilyen a párisi békekötés után nyolcz évig Gallicziában szállásolt ezredével. Lembergben ismerkedett meg *Szontagh Gusztárral*, a kedélyes és művelt ifju tiszttel, ki új irányban haladni kezdő életének vezetőjévé lön. Kiss Károly a világműveltségű *Szontaghtól* tudományt nyert; s viszont nemzeti irányt, magyarságot Kiss adott a későbbi „Propylaeumok”

KISS KÁROLY.

szerezőének, „a világműveltségű álláspont s a hazafiu ösztön ki lön cserélve a két barát között.”

A lembergi szerény kaszárnyaszoba fegyverrel körülagatott négy fala közt gyakran éjfélig ült együtt Szontaghtal Kiss Károly. Amaz Európa tudományos álláspontját körvonalozó, kedvezet themáját, a philosophia világirodalmi jelentőségét, történelmi fejlődését magyarázgatá Kissnek. Ez hazánk

multját ismerteté meg Szontaghtal, jövő nagyságunk iránt ébredt reményének adott kifejezést, festé előtte a hajnalt, mely irodalmunk egén Kazinczy, Kölcsey, a Kisfaludyak, Berzsenyi s a Virágh által nevelt lelkes uj nemzedék, a „Tudományos Gyűjtemény” s az akkor keletkezett „Auróra” által hasadt. Szontagh későbbi éltének főelemét: a hazaszeretet lángoló tüzének első szikráit Kisstől vevé. Keveseké volt még ekkor irodalmunk ügye, de e néhány szorosan összeforrt a szívökbe vésett közügy érdekével.

Lembergben vevé Kiss Károly tábornoka parancsszavát: 1823-ban kapitányi ranggal Budára tétetett át. Élénken mozgott már ekkor fővárosunkban az irodalmi élet, Kisst litteraturánk minden viszonya kétszeresen kezdé most érdekelni. A lánglelkü ifju tiszttel, mint szeretett társat fogadták körükben Kisfaludy K., Fáy, Szemere, Vitkovics, Bártfay; a későbbi jelentős triumviratus még kezdő írói: Vörösmarty, Toldy, Bajza, fiatal szívük öszinteségében igybarátként ölelték keblükre. A barátságos írói estélyek nemes mulatóságainak s ama megható jelenetnek, midőn Kazinczy [Kisfaludy Károlylyal először kezét fogott, Kiss Károly is szemtanuja volt, mint tagja az „Auróra“-körnek.

Kisfaludy Károly buzdításaira beszélyeket kezdett írogatni az „Auróra“-ba. Majd a „Tudományos Gyűjtemény“-ben lépett fel szépirodalmi s hadügyi czikkeivel, a Kasán támadt, (1825-36) Dülházy Mihály által szerkesztett „Felsőmagyarországi Minerva“-ban tevő közze szépszámu vegyes dolgozatait, majd a Bugát Pál által 1823-ban megindított műnyelvreform hívei közé lépve „hadműszótárát” vevé munkába.

Irodalmi fellépése már érdemlett figyelmet gerjesztett volt, midőn 1833-ban Lembergbe visszahivatott, legalább e figyelem gerjesztésnek tudható be alakuló akademiánk elismerése, mely őt 1831-ben levelező tagjává választotta. A tudományos működésének utjában állott katonaszolgálatról min-